

Hoivakodin hyvä arki – toiminnallinen arki ja kumppaniyhteistyö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Yhteistä ymmärrystä asukkaiden hoivakotien toiminnallisesta arjesta ja kumppaniyhteistyöstä

- THL järjesti ikäihmisten palvelujen esihenkilöille suunnatun webinaarin keväällä 2023. Tapahtuman tavoitteena oli saattaa yhteen asiantuntijoita kokemusten ja käytänteiden jakamiseksi siitä, miten toimijat ovat onnistuneet tuottamaan mielekästä sisältöä iäkkäiden hoivakotien asukkaiden elämään.
- Tämä esitys kokoaa yhteen ryhmätöissä esiin nousseita hoivakotien toiminnalliseen arkeen ja kumppaniyhteistyöhön liittyviä teemoja. Esitystä on täydennetty tapahtuman puhujien ja järjestäjien nostoilla.

Miten rakennetaan
hyvä arki
hoivakodin
asukkaalle?

30.3.2023
klo 12-14.30

webinaari

Hoivakodin toiminnallinen arki ja yhteistyö kumppaneiden kanssa

Kaipuu on jutella ja voitaisiin kysellä mitä toivoisi. Pientä aktiviteettia, että virkeys säilyy. Kysymykset: Mitä tykkäät? ja Mitä toivot?

Toivon enemmän yhteistä keskustelua ja kuuntelua, enemmän yhteistä päätöksentekoa. Toivon saavani ohjausta sen sijaan että aina kerrotaan mitä tehdään ja miten tehdään, haluan vaikuttaa.

Toiminnallinen arki rakentuu yhdessä kumppaneiden kanssa

- Hoivakodin toiminnallisella arjella tarkoitetaan aktiivista arkea, jossa asukkaat ovat mukana arjen toiminnoissa ja niiden suunnittelussa. Toiminnallinen arki pitää sisällään ulkoilua, virkistystoimintaa, asukkaiden omatoimisuuden tukemista, seurustelua ja yhdessäoloa ja yhdessä tekemistä.
- Kumppanuus voidaan määritellä esimerkiksi kahden tai useamman toimijan väliseksi pitkäjänteiseksi yhteistyöksi, jonka perustana on keskinäinen luottamus. Kumppaniyhteistyö voi olla eri ihmisten, ryhmien tai organisaatioiden välistä. Kumppanuuden käsitettä käytetään kuitenkin hyvin erilaisista sopimus- ja yhteistyömuodoista. Kumppanuus voidaan käsittää myös tietyntyyppiseksi virallistetuksi tai tavoitteelliseksi verkostoksi.

Kulttuuri, taide ja luovuus osana hoivakodin arkea: kulttuurinen vanhustyö (1/2)

- Kulttuurisessa vanhustyössä taidetta, taidetoimintaa, luovuutta ja kulttuuria tuodaan eri tavoin osaksi vanhustyötä ja sen kehittämistä.
- Kulttuurinen vanhustyö voidaan määritellä kulttuuria ja luovuutta arvostavaksi näkökulmaksi, arvoiksi ja asenteiksi, jotka vaikuttavat suunnittelun, johtamisen, erilaisten käytänteiden sekä konkreettisen arjen toiminnan taustalla.
- Kulttuurista vanhustyötä voivat toteuttaa vanhustyön ammattilaiset, taiteen ja kulttuurin ammattilaiset ja vapaaehtoiset.
- Kulttuurinen vanhustyö tarkoittaa hoivakodin asukkaan näkökulmasta, että hänen kulttuuriset oikeudet tunnustetaan osaksi laadukasta ja omannäköistä elämää.

Kulttuuri, taide ja luovuus osana hoivakodin arkea: kulttuurinen vanhustyö (2/2)

- Kulttuurisen vanhustyön tuominen osaksi hoivakodin arkea kuuluu jokaiselle - arjen kulttuuria rakennetaan yhdessä ja asukkaiden ääntä kuullen. Se on hoivakodin arjen toiminnallisuutta aidoimmillaan.
 - Esimerkkejä ovat musiikin kuuntelu, yhteinen kauniisti katettu kahvihetki, vanhojen valokuvien katselu, tanssiminen, luonnossa liikkuminen ja ulkoilu, lukeminen, erilaiset pelit ja visailut ja monisukupolviset kohtaamiset.
- Olennaista on arvioida ja tunnistaa yksilöllisesti asukkaan kulttuuriset tarpeet. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta osallistua erilaisiin kulttuuriseen vanhustyöhön liittyviin hetkiin, tilaisuuksiin ja toimintaan. Ne on olennaista kirjata myös potilas- ja asiakastietojärjestelmiin.

Esihenkilöiden ajatuksia toiminnallisesta arjesta ja kumppaniyhteistyöstä

Mitä toimiva kumppaniyhteistyö edellyttää hoivakodilta? Mitä kumppaneita siihen kuuluu?

- **Kumppanuudessa on huomioitava molemmat osapuolet.** Onnistunut kumppanuus on voimavara molemmille osapuolille. Sitä pitää suunnitella yhdessä ja varmistaa riittävä viestintä. Kumppaniyhteistyöhön pitää nimetä vastuuhenkilöt sujuvuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Toimiva kumppaniyhteistyö edellyttää aktiivista yhteydenpitoa.
- Yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi seurakunta, oppilaitokset, koulut, päiväkodit, eläinavusteinen toiminta, kampaajat, jalkahoitajat, ulkopuoliset vapaaehtoiset ja tukihenkilöt, kuorot ja asukkaiden vanhat ystävät. Myös viranomaisyhteistyö kuuluu kumppaniyhteistyöhön.

Millaisia hyviä käytäntöjä on kulttuurin tuomisesta osaksi hoivakodin toiminnallista arkea?

- **Kulttuurin on oltava säännöllistä.** Sitä pitää suunnitella ja toteuttaa yhdessä asukkaiden ja läheisten kanssa. Myös innovatiivisia kokeiluja kannattaa tehdä. Lisäksi se pitää huomioida työvuorosuunnittelussa ja resurssoinnissa.
- **Asukkaiden yksilöllisten toiveiden huomioiminen on tärkeää.** Erilaisille asukkaille ja asukasryhmille pitää järjestää mieluisaa arjen aktiviteettia.
- **Paikallisuus kannattaa huomioida.** Kumppanuutta voi rakentaa yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Hoivakoti on osa paikallista yhteisöä. Yhteisöllisyyden merkitys on keskeistä, sillä se on kaikille arvoa tuottavaa toimintaa.

Millaisia toiminnallisen arjen hyviä esimerkkejä on, joissa on huomioitu asukkaiden erilaiset yksilölliset toiveet?

- **Arjen ilot ja muut aktiviteetit viikkokalenteriin.** Viikkokalenterilla tarkoitetaan asukaslähtöistä toimintakalenteria, jossa asukkaiden toiveet on viety kalenteriin. Tarkoituksena on järjestää asukkaille mukavia hetkiä.
- **Toiminnallinen arki lähtee suunnitelmallisuudesta.** Tärkeää on huomioida arjen rakenteet, työvuorosuunnittelu ja vastuuhenkilön nimeäminen ja rooli. Asioiden toteutumista arjessa pitää seurata, kannustaa ja muistuttaa, jotta hyvät hetket arjessa toteutuvat yksilöllisesti. Yhteistyötä ja verkostoitumista pitää tehdä laajasti eri toimijoiden kanssa.
- **Hoitosuunnitelma ja prosessi pitää olla kunnossa.** Keskeistä on, että tekeminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Myös käytettävä terminologia on tärkeä. Hoitosuunnitelmaa parempi termi voisi olla elämän suunnitelma.

Millaisia hyviä käytäntöjä on asukkaiden mukaan ottamisesta toiminnallisen arjen suunnitteluun?

- **Asukaskokoukset ovat keskeinen keino toiminnallisen arjen suunnittelussa.** Niissä asukkailla on mahdollisuus keskustella ja antaa palautetta. Tällöin asukkaiden oma ääni tulee kuulluksi. Kokouksesta tehdään pöytäkirja, joka on julkisesti nähtävillä ja luettavissa.
- **Yksilöllinen toimintakyky pitää tunnistaa.** Aidolla kohtaamisella löytyvät myös piilossa olevat asiat. Tärkeää on, ettei suunnittelua tehdä vain asukkaasta olevan mielikuvan mukaisesti. Arjen kohtaamisista saa paljon tietoa asukkaiden mieltymyksistä. Lisäksi esimerkiksi elämänkaarihaastattelut ja omaiset voivat antaa hyviä neuvoja tilanteissa joissa asukas ei enää itse pysty kertomaan omia toiveitaan.
- **RAI-arviointi tehdään yhdessä asukkaan kanssa.** RAI-tietoa hyödynnetään hoitosuunnitelmassa ja asukkaalla on mahdollisuus asettaa omia tavoitteita.

Mitä uutta kumppaniyhteistyöllä on saatu hoivakotien toiminnalliseen arkeen?

- **Eri ammattiryhmät osallistava toiminta hoivakodissa on tärkeää.** Asukas voi olla esimerkiksi siistijän tai talonmiehen mukana tekemässä pieniä hommia. Asukas saa osallistua ja kokea olevansa tärkeä.
- **Oppeja uusilta työntekijöiltä.** Opiskelijoilla ja uusilla työntekijöillä voi olla uusia, hyviä toimintatapoja, jotka pitää huomioida ja ottaa niitä myös käyttöön. Pitää siis olla "lupa kehittää ja muuttaa", ottaa tuoreita ideoita käyttöön ilman pelkoa sekä kehittää yhdessä uutta. Näin muutosvastarinta rikkoutuu kun ideat ovat yhteisiä.
- **Omaisten illat ja yhteiset tuparit tuovat osaksi yhteisöä.** Ne osallistavat ja saavat omaisetkin mukaan yhteiseen toimintaan.
- **Esimerkkejä hyvistä kokemuksista.** Erilaiset näyttelyt, kohtaamistaidetapahtumat, musiikkielämykset, muistelusalkut, musiikki- ja käsityöryhmät, historiaklubi, päiväkotivierailut ja hartaustilaisuudet.

Työryhmän jäsenet

Toimitus: Suvi Leppäaho, Pauliina Havakka
ja Sari Kehusmaa, THL

Veera Sillanpää, Helsingin kaupunki

Armi Lampi, Betesda-säätiö

Heidi Sipiläinen, Helsingin kaupunki

Mervi Saari, Pirkanmaan hyvinvointialue

Kati Ruusuvirta, Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Sanna Kosonen, Perhehoitoliitto

Kiitos myös tapahtuman osallistujille, jotka antoivat
panoksensa ryhmätyöskentelyyn.

Esityksessä käytetyt lähteet

Brax, T. 2018 Järjestöjen rooli maakunta- ja soteuudistuksessa. Selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 26/2018. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Hellstén, K. 2015 Julkisen ja kolmannen sektorin kehittäminen – kohti kumppanuuksia.

Huhtinen-Hilden, L. & Puustelli-Pitkänen, A. & Strandman, P. & Ala-Nikkola, E. (2017): Kohti luovaa arkea. Kulttuurinen vanhustyö asiakaslähtöisyyden edistäjänä. Tutkimusraportti. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Maijanen, H. & Haikara, P. (2014) Kumppanuuskäsikirja. Näkökulmia monitoimijaisen yhteistyön kehittämiseen. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisu A.8:2014. Lappeenranta: Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom.

Siponkoski, S. (2018) Kulttuurisen vanhustyön tietopohjaa rakentamassa – RAI-järjestelmän hyödyntäminen. Kulttuurisen vanhustyön ALLI-verkosto 2020.